

Szegedi Tudományegyetem, Klinikai Központ
Fül-Orr-Gégészeti és Fej-Nyaksebészeti Klinika

Intézetvezető: **Dr. Rovó László** egyetemi tanár
6725, Szeged, Tisza Lajos krt. 111.
Tel: + 36 62 545 310 Fax: +36 62 545 848

Betegtájékoztató a **hangképzés** **rehabilitációjáról teljes** **gégeltávolítást követően –** **Hangprotézis beültetés**

Kedves Betegünk!

Kérjük, figyelmesen olvassa el ezt a tájékoztatót, hogy a beavatkozásról megszerezze a műtési beleegyezéshez szükséges ismereteket. A beavatkozást végző orvos szóban is fel fogja Önt világosítani. Amennyiben ezt követően is úgy érzi, hogy betegségével, az ajánlott kezelés módjával, várható eredményekkel, az esetleges hátrányos következményekkel és kockázatokkal kapcsolatban további részletek tisztázása szükséges, kérjük, feltétlenül kérdezze meg kezelőorvosát.

Milyen következményei vannak a teljes gégeltávolításnak?

A teljes gégeltávolítás lényege, hogy a gégét egyben kell eltávolítani a nyelvgyöktől a légcsőig, szükség esetén vele együtt eltávolítva a nyelvet, a garatot, a légcsövet vagy a pajzsmirigy egy részét is. A légcsövet végleges tracheostoma képzésével kivarjuk a nyak bőréhez, a visszamaradó algaratdefektust varratokkal zárjuk, és ezzel a táplálék útját teljesen elválasztjuk a légúttól.

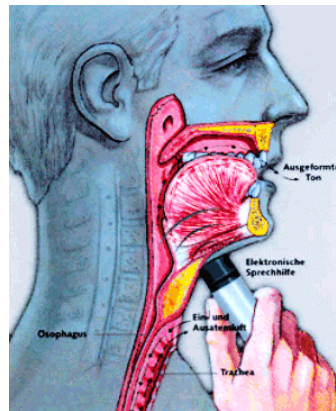
A betegek nyelése rendszerint zavartalan, azonban a gége elvesztése egy teljesen új és ismeretlen helyzet elé állítja őket. Ez az új állapot a beszéd képességének az elvesztését, a korábbi kommunikáció

nagymértékű beszűkülését vonja maga után. A beavatkozásnak a hang elvesztése mellett egyéb következményei is vannak. A levegőáramlás megszűnik az orrban, ennek következtében csökken a szagok és az ételek aromájának az érzékelése, ezáltal az ízérzés is megváltozik. Elmarad a levegő szennyezőanyagoktól való szűrése, előmelegítése és párástása. A szennyezett levegő bekerülése miatt gyakori a pörk-képződés és a bőséges váladék termelődése.

A hangképzés rehabilitációjára többféle lehetőség van, személyre szabottan kell kiválasztani a legmegfelelőbb technikát.

Electrolarynx / elektromos gége / Servox készülék

Mechanikus, külső készülék, melynek használata könnyű, viszont a kapott hang minősége elég gyenge, furcsa, gépies, kevésbé természetes, ezért sokan idegenkednek használatától. Nagy előnye, hogy telefonálni is lehet vele. A készüléket a beteg a nyakára

nyomva tartja, és így a hang a nyakon keresztül jut a szájba, ahol azt megfelelő mimikával szavakká formálja.

Nyelőcsőbeszéd

Nem igényel segédeszközt, teljes önállóságot biztosít, hasonlít a szokványos beszédhez, bár halkabb, morgóbb jellegű. A beteg a lenyelt levegőt lassan, fokozatosan kibocsátva, a nyelvőcsőgarat nyálkahártyáját

megrezegetve produkál hangot, majd fogai, nyelve és ajkai segítségével szavakat formál.

A laryngectomizált betegek egyharmada képes jó szinten, másik harmaduk pedig elfogadható szinten elsajátítani a nyelvcsőbeszédet. A nyelvcsőbeszéd elsajátítása hosszú, nagy kitartást és rendszeres gyakorlást igénylő folyamat. A nyelvcsőbeszéd oktatása legeredményesebb terápiás közösségek, kis önszolgáltató körök keretében felkészült, szakképzett személy, logopédus irányításával.

Hangprotézis implantáció

Az 1980-as évektől kezdődően alkalmazott és folyamatosan tökéletesített hangprotézis működési elve az, hogy a hangadáshoz szükséges levegő a tüdőből, a légcső felől egy műteti úton kialakított nyelvcső-légcső sipolyon (tracheo-oesophagealis fistulán) keresztül jut át a nyelvcsőbe, ahol a garatfűző izomzatból és nyálkahártya-redőből kialakult póthangszalag veszi át a gége hangképző szerepét. Az artikulációt, úgy mint eredetileg, a szájüreg végzi. A kialakított fistulába egy szelep van beültetve, mely csak egyirányú levegőáramlást enged meg, és véd az esetleges aspirációtól is.

A hangprotézis beültetése történhet a teljes gégeeltávolítás műtétjével egyidőben. Sor kerülhet egy második ülésben végzendő implantációra is, ilyenkor általános érzéstelenítésben (altatásban) a nyelvcsőbe merev, csőszerű eszközt helyezünk (oesophagoscop), melynek segítségével kialakítható a nyelvcső-légcső sipoly, amibe a hangprotézist helyezhetők. Típustól függően azonban az eszközök 3-5 havonta cserére szorulnak, ami rendszerint helyi érzéstelenítésben végezhető.

A hangprotézisek szilikonból készülnek, ami egy biokompatibilis anyag, melyet számos orvostechnikai eszközben felhasználnak. A

hangprotézis a következő részekből áll: egyirányba mozgó szilikon szelepfedőből, nyelvcső

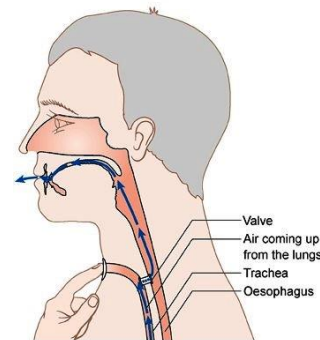
oldali visszatartó perem, a szilikon szelepfedő tartalmazó henger alakú test, légcső oldali visszatartó perem.

A hangprotézis használata

A hangképzés oktatása során a beteget meg kell tanítani a belégzés - stoma lezárás - átfűvés - hangadás - artikuláció

cselekvéssorra, amit kontrolláltan gyakorolniuk kell, amíg a folyamat reflexszerűvé nem válik.

A hangprotézis megfelelő működéséhez elengedhetetlen az eszköz rendszeres tisztítása, mely speciális tisztító rendszer segítségével történhet.

A hangprotézis lehetséges mellékhatásai, szövődményei

Ritka esetben, de a következő komplikációk adódhatnak a szilikon hangprotézis használata során:

- Stoma kontanimáció vagy bakteriális fertőzés, melynek következtében a hangprotézis eltávolítása és/vagy antibiotikumok használata lehet szükséges,
- A hangprotézis véletlen belégzése, ami eltávolításához szakemberre lehet szükség
- Folyadék belégzése a hangprotézisen keresztül, ami köhögést okozhat,
- A hangprotézis helyéről való kimozdulása, a sipoly megnagyobbítása után és a stoma ápolás fokozott felügyelete
- A sipoly megnagyobbodása miatt szivárgás a protézis mellett,
- Gyulladásos reakció a sipoly körül és hegyszövet képződés,
- A hangprotézis kimozdulása és a sipoly összeháródása,
- Krónikus és folyamatos szivárgás a hangprotézis körül, mely sebészeti

Hangprotézis beültetés

36. Betegtájékoztató

beavatkozást vagy a punkció bezárását teszi szükségessé.

- A helytelen használat miatt a hangprotézis elszakad, károsodik.
- A gombásodás következtében szivárgás a hangprotézisen keresztül, a szelepfedél hibás működése.
- A hangprotézis véletlen nyelőcsőbe vagy emésztőrendszerbe jutása.

A hangprotézis behelyezése utáni magatartási szabályok

A beavatkozást követően otthon az eszköz rendszeres tisztításán kívül egyéb teendő nincs. Amennyiben a hangprotézis nem megfelelő működését észleli, keresse fel klinikánkat. A megbeszélt rendszeres ellenőrző vizsgálaton akkor is feltétlenül jelenjék meg, ha panaszmentesnek érzi magát!